

DE BRAND OP DE HOOGSTRAAT OP 3 OKTOBER 1766

Complete stadsbranden, waarbij een (groot) deel van de stad afbrandde, heeft Leiden gelukkig nooit gekend; hoogstens een blok huizen (zoals in 1381) of alleenstaande panden als de Stadsgehoorzaal, het Stadhuis (met wel enkele erbij staande panden), St. Petruskerk aan de Langebrug enz. Een redelijk compleet overzicht wordt gegeven door A.C. Broeshart en H.J. Héderik in [Leids Jaarboekje 1977 p. 143-168](#). Maar een wel heel erg tot de verbeelding sprekende brand was die op de Hoogstraat in 1766. Hierbij zijn vier gravures door Noach van der Meer jr. (1741-1822) gemaakt. Hij was een bekend graveur van topografische afbeeldingen (al dan niet naar tekeningen van anderen); eigenlijk had hij maar één concullega, Abraham Delfos (1731-1820). Waarom de initiator van deze uitgave, Cornelis van Hoogeveen jr., een bekend maar ook geruchtmakend auteur en uitgever, voor Van der Meer en niet voor Delfos gekozen heeft, zal wel niet gemakkelijk uit te maken zijn.

In de bibliotheek van Erfgoed Leiden en Omstreken bevindt zich een net ingebonden boekje, in vaktaal een convoluut, dus meerdere stukken in één band, genummerd 821, getiteld: Afbeeldingen van de Hoogstraet en Vischbrugge te Leyden. Met de Veranderingen, veroorzaekt door den brand, op den 3. October des Jaers 1766. Met eene Beschrijving van dien Brand en andere daertoe betrekkelijke Zaeken. Gevolgd van eenige toepasselijke gedichten. Te Leyden, By C. van Hoogeveen junior, MDCCLXVII.

Het is dus in 1767 uitgegeven en telt, als hoofdwerk, 38 bladzijden. Hieronder volgt een uitgave ervan, dus gewoon overgetypt. Het is best mogelijk dat het al ergens in gescande vorm op het wereldwijde web staat (Google Books?), maar het leest toch wat lastig, vooral door de lange s, voor mensen die dat niet gewend zijn. Daarom is hier enige vrijheid genomen: de cursieve namen van personen en maanden zijn recht op gezet, de na vrijwel ieder getal voorkomende punt is op de meeste plaatsen niet overgenomen, soms zijn puntkomma's veranderd in gewone komma's en dat soort mineure zaken. De talloze hoofdletters en komma's zijn gehandhaafd. Hopelijk leest het nu toch ietwat gemakkelijker. Het leest, als alle oude teksten, niet echt lekker weg (vooral ook door het toen al achterhaalde gebruik van ae voor de lange a), maar is toch wel genietbaar. Natuurlijk was de oorspronkelijke lay-out niet te handhaven. De auteur, wel niemand anders dan Van Hoogeveen zelf, toont zich wel erg serviel ten opzichte van de Heeren van het stadsbestuur (dat zou later wel veranderen!) en onderwerpt zich volstrekt aan de wil van God. Dat was in die tijd niet ongebruikelijk; mocht hij enig misnoegen bij predikanten of pastores opgewekt hebben, zou dat er wel eens toe hebben kunnen leiden dat die Heeren het boekje als blasfemisch of wat dan ook zouden kunnen verbieden en de voorraad ophalen en vernietigen!

In het exemplaar van Erfgoed Leiden is los bijgevoegd: Bericht van C. van Hoogeveen, Junior, Boekverkooper te Leyden, wegens eene inschrijving en uitgave van vier fraeije afbeeldingen en eene Naeuwkeurige beschrijving, enz., Betrekkelyk tot den zwaeren Brand, voorgevallen binnen Leyden op den 3. October des Jaers 1766.

Verscheidene Liefhebbers en Particuliere Lieden hebben my, een en andermael, aengezet, om de onlangs alhier voorgevallene Brand in Print te doen verbeelden en uittegeeven; en dewyl my dit noch daegelyks voorkomt, hebbe ik zulks wel willen aenvangen, als overtuigd zynde, dat ik daarmede veele lieden kan vergenoegen. Doch, wyl ik dan ter gedachtenisse deezer droevige Omstandigheden, dit zoude verrichten, hebbe ik besloten deeze droevige Gebeurtenisse in eene volledige orde aftebeelden, en zoodanig, dat men niet alleen eene Afbeeldinge ziet van den Brand of deszelfs gevolgen, maer dat men in eene juiste orde zoo wel het een als het ander kan beschouwen. Dit zal ik dan doen uitvoeren in vier fraeije en weluitgevoerde (halfvels) Konstplaeten, alle naer het leeven getekend, te weeten:

I. Gezicht van den geheelen Hoogstraet, en het afloopen der Vischbrugge, zoo als het zich voor den bewusten Brand vertoonde.

II. Het zelve Gezicht, met de Afbeelding van den hevigen Brand, zoo als het zich voornaemelyk vertoond heeft.

III. Het zelve Gezicht, verbeeld na den brand, met de Ruïnes der afgebrande en geschondene Gebouwen.

IV. Het zelve Gezicht, zoo als het zich na den Opbouw der Gebouwen vertoonen zal.

Welke Afbeeldingen allen, met veel Bywerk, uitvoerig en naeuwkeurig in 't licht gebragt zullen worden, en zullen allen op extra zwaer en fraei papier gedrukt worden. By deeze Printverbeeldingen zal gevoegd worden, eene uitvoerige en accurate Beschryving van alles, het welke deswegens aenmerkelyk en weetenswaardig is, benevens verscheidene Gedichten, op die ongelukkige Omstandigheden ontworpen. Om nu deeze Afbeeldingen en Beschryving enz. voor eene geringe prys aen een yder te kunnen verzorgen, hebbe ik goedgeacht, de uitgave daarvan by Inschryvinge te doen; stellende de prys voor dezelve maer op 22 stuivers. De reden dat ik dit zoo laeg stelle is, om yder des te beter gelegenheid te geeven zich daarvan te voorzien, en te gelyk om het nadrukken te beletten van zoodanige lieden, welke, door baetzucht en wangunst gedreeven, zich niet ontzien hebben, als Copydieven te handelen, en eene kleine Beschryving van den gemelden Brand (ofschoon het ook een klein en gering Stukje is) op eene diefachtige wyze, letterlyk na het myne, na te drukken.

De Inschryving geschied van nu af, tot den 30 November deezes Jaers 1766 en langer niet, te Leyden by C. van Hoogeveen, Junior, op deeze wyze: Men betaeld by de Inschrijving f 0:6:0; by de Aflevering der 1 plaet f 0:4:0; 2 plaet f 0:4:0; 3 plaet f 0:4:0; 4 plaet, Beschryving, Gedichten enz. f 0:4:0, = f 1:2:0.

De Aflevering der I. Plaet (welke reeds in het koper gegraveerd wordt) zal geschieden in het begin van December 1766. De Aflevering van Plaet II zal geschieden in het begin van January 1767. Die van Plaet III in het begin van February 1767. En vervolgens die van Plaet IV, met de daer by behoorende Beschryvingen, zoo ras als eenigszins doenlyk is.

Na de Inschryving zal men geen één Exemplaar, hoe genaemd, minder afleveren dan tot 34 Stuivers, en dus 12 Stuivers boven de prys der Inschryving, waerop men vast kan staet maeken.

Men kan meede Inschryven by de Boekverkoopers, by welken dit Bericht *gratis* wordt uitgegeeven, als: Te Amsterdam, by S.J. Baalde, G. Bom, J. de Cerff, A. van der Kroe, F. de Kruyff en H. de Wit. Te Haerlem, by J. Bosch en J. van Lee; Te Rotterdam, by Arrenberg, Bothall, Holstein, van der Laan, Wed. D. Vis en D. Vis; Te Delft, by E. van der Smout; In 's Hage, by P. van Os, J. Thierry en Gutteling; Te Utrecht, by J. v. Schoonhoven, J. v. Terveen en G. van der Veer; Te Gouda, by J. van der Klos; In Middelburg, by de Wed. A. Rubert en J. van den Sande enz.

NB. Alzoo ik thans noch eenige overig hebben van de Beschrijving van den bovengemelden Brand, by my in Octavo gedrukt, zoo kunnen de geenen, welken deeze Afbeeldingen enz. by my Inschryven, het zelve, zoo verre die strekken, *voor niet* bekoomen.

Ook is er los een voorgedrukte kwitantie, No. 261: Ontfangen van toonder deezes het Intekengeld tot een Exemplaar der Afbeeldingen en Beschryving van den Brand binnen Leyden op den 3 October 1766 zoo als het zelve volgens gedrukte Conditie, te Leyden, bij mij C. van Hoogeveen, Junior, zal worden uitgegeeven. Verbinde my dezelve volgens die gedrukte Conditie afteleveren, mits by de

leverantie van yder der Platen betaelende als volgens Conditie gesteld is. Actum Leyden den 21 November 1766 (w.g.) C. van Hooegeveen Junior. In een hoekje staat W.H.D., door zijn nazaat Charles Marius Dozy verklaard als Willem Hendrik Dozy. Ch.M. Dozy schonk bij zijn ambtsaanvaarding als gemeentearchivaris in 1886 zijn op Leiden betrekking hebbende boeken e.d. als begin van een bibliotheek; dit zal daar ongetwijfeld bij gehoord hebben. Gelukkig zitten de vier (eigenlijk vijf) afbeeldingen nog (opgevouwen) in het boekje. Ze zijn ook vaak los te vinden. Van de afbeelding van de brand is ook een versie geschilderd op het glas van een kijkkastje. Dit stond decennia lang in de vensterbank van de kamer van de gemeentearchivaris; als de zon en wolken erop speelden, werd het haast levendig. Maar eigenlijk hoorde er een kaars achter te branden, zodat door het flakkeren van de kaars het kijkkastje als het ware een 'echte' brand ontstond. Dat kastje is afgebeeld in *Hutspot, haring en wittebrood* p. 92.

Beschrijving van den brand, Binnen Leyden, Voorgevallen op den derden October des Jaers 1766. En de gevolgen van dien.

Volgens onze gedaene beloften zijn wij verpligt, ter Gedachtenisse, eene Beschrijving te geven, van den verschrikkelijken Brand, welke op den derden der maend October 1766, in deeze Stad gewoed heeft, en om aen deeze beloften te voldoen, zullen wij alles zoo naeuwkeurig opgeven als eenigszins in ons vermogen is, dewijl men dubbele reden heeft om deeze droevige Omstandigheid in gedachten te houden, als voorgevallen op eenen dag, welke ons buiten anderen zonderling is, wegens de gelukkige verlossing, die des Hemels goede gunst in den Jaere 1574 aen onze geliefde Stad en Voorvaderen te weege gebracht heeft, wanneer alles met kracht en geweld t'samenspande om onze Vrijheid en Godsdienst in den band van geweld en tierannij te klinken. Het was op den derden van October in het gemelde Jaer 1574 dat het Gode behaegde, door een wondere kracht, onze benaeuwde Stad te redden uit het gevaer waerin zij zich bevond, en sedert dien tijd is dien dag plechtig bij onze Stadgenooten gevierd geworden.

Kort na de Verlossing der Stad was deeze dag nog verzeld van meêr byzondere dagen, want de Regeerderen verkregen voor de Stad de vrijheid tot het houden van een Vrije Jaermarkt, welke van den eersten tot den tienden October duurde, ter Gedachtenisse van het wonderbaer Ontzet derzelve [noot: Men kan het Verzoekschrift en de Vergunninge hiervan bij elkander vinden, in de Handvesten van Leyden, Bladz. 328 en vervolgens]. De Regeerders maekten bij de afkondiging van dat Voorrecht eenige regels, en schikten den eersten, tweeden en andere volgende dagen, tot de veilinge der Waeren. De derde dag wierd geschikt tot het doen van Predikationen en Dankzeggingen, waerna de generale Wapenschouwing en Monsteringe der Schutterije, en derzelver oeffeninge in 't Schermutzeeren, zoo wel te water als te land, bepaeld wierd. Op den vierden dag wierden de Spelen en Vertoningen, tot verheuging der geenen die ter markt gekomen waren, toegestaen. Doch de groote Vroedschap vondt op den derden November des Jaers 1655 goed, behoudens het verleende Octroij, de gemelde Jaermarkt uit te stellen, tot tijd en wijle dezelve nut en dienstig zou worden geoordeeld, maer bepaelde echter dat de Dank- en Bededag, ter gedachtenisse van het voornoemde Ontzet ingesteld, om de groote Weldaeden Gods in geheugen te houden, Jaerlijks, op den derden October, zoude gevierd worden [Keuren der Stad Leyden, Bladz. 316. Beschrijving der Stad Leyden, door Fr. van Mieris, 2de Deel, Bladz. 523].

Wij hebben de oude Omstandigheden van dezen dag wat breeder willen uithalen om te vertonen met welke tekenen van vreugde hij reeds van ouds door onze Voorvaderen is gevierd geworden, en opdat wij daerdoor zouden worden aengespoord, om aen het oogmerk der Instellinge te voldoen, en dezen dag niet gering te schatten.

Deeze Dankdag verscheen thans (in den Jaere 1766) weder, maer hoe akelig, hoe naer was deszelfs begin! Welke angstige omstandigheden bragt hij mede! Het zijn geen feestklanken die hem verwelkomen, integendeel: schrik, benaeuwtheit en doodsangsten vervullen, bij zijne komst, de harten der menschen, en de vreugde maekt, in één oogenblik, plaets voor de ijsselijkste naerheid. Een verward geschreeuw van *Brand* deed in 't midden des nachts, tusschen half drie en drie uren, de gansche Stad in rep en roer staen, en de vlammen, welke straks ontzachlijk aengroeyden, klommen hemelshoog op, schitterden aen de lucht op een schriklijke wijze, en deden alle harten ten uiterste bekommerd en verslagen zijn. Yederéén begaf zich naer de Vischbrugge, alwaer de Brand zijn aenvang nam in de Hout- en Borstelwinkel, naest het bekende huis de *Visser*, en die door zijne woede, in weinig tijds vier naest elkaar staende huizen [Men kan in de nevenstaende Printverbeelding den stand dezer Huizen zien, te weten, de *Visser* en de drie daeraen volgende, naer de linkerhand. En wij voegen hier tot een *Nota* bij (opdat niemand de Vigilantie der Burgerij verdenke) dat men verstandig overweegt de natuur van een Borstelmakers-Winkel, waerin alles van boven tot beneden, zolders en muuren, winkels en hoeken, volhangen van licht ontvlammende stoffen; daarbij dat de brand hier van beneden af begonnen is; in een zeer oud huis; in zulk een huis, 't welk altoos op het felste van de Middag-Zon staet; en wel in een tijd dat men lang droog weêr hadde, men zich niet verwonderen zal, hoe de brand in korten tijd zo heftig geworden is, dat dezelve in 't eerst door geene Menschelijke Middelen te stuiten ware] als een fakkel deed branden; doch, laten wij deeze droevige Geschiedenis sedert haer begin verhalen.

Zekere Cornelis Versteven, zijnde van zijn hantwerk een Borstelmaker, wonende in het nederhangen der Vischbrugge, op den Nieuwen Rijn, naest de *Visser*, bovengemeld, had op den tweeden October, dus daegs voor den Brand, ontfangen, twee zakken met Boekweite Doppen, 's daegs te vooren gebrækt, welke men, in plaets van die in een doofpot te bergen, in het voorhuis, zoo men zegt, geplaetst had. De gedachten zijn algemeen, dat deeze Doppen niet wel gedooft waren, en dat, door het weder ontbranden derzelve, het volgende Ongeluk zij veroorzaekt. Hoe het zij: gemelde Cornelis Versteven, met zijne Huisvrouw, te bedde liggende, hoorden eenig geraes, 't welk bij aenhoudenheid vermeerderde, waeruit zij in gedachten raekten dat 'er dieven aen of in hun huis bezig waren. De Man begeeft zich ten bedde uit en word straks gewaer, dat zijn huis reeds in fellen brand staet, roepende: *ô God, nu ben ik geruïneerd!* niet wetende wat hij zoude aenvangen. Het gelukte hem, als ook zijne Vrouw, dat zij, schoon bijna naekt, op straet geraken, maer naeuwlijks is hij daer, of de ontzachlijke schrik belet hem hulp te roepen, maer gedenkende aen zijne Kinderen, dwingt hem de Vaderlyke tederhartigheid om hen zijnen bijstand te bieden; hij begeeft zich in huis, doch tot zijn droevig ongeluk, want men heeft hem niet weder gezien, zijnde hij, benevens drie zijner Kinderen op een jammerlijke wijze omgekomen. Twee dezer Kinderen stonden op de Voorkamer tegen de glazen te krabben en te schreeuwen, maer het was niemand mogelijk hen eenigen bijstand te bieden, door de vreeslijke woede van het vuur. Ondertusschen waren drie Zoons van gemelden Versteven naer boven gevluht, houdende elkander bij de hand, maer, uit het dakvenster klimmende, helpende de een den ander, glipte de jongste los, en viel in de vlammen, waerin hij verteerde. De twee andere Broeders klommen vervolgens over het hoekhuis heen, en lieten zich, zonder touw of eenig ander middel, enkel aen hunne handen langs den muur en de gooten afzakken, tot welke allergevaerlijkste afdaling zij door een dodelijke angst wierden gedreven, en kwamen behouden neder.

Dit alles geschiede in een zeer korten tijd en eer 'er nog veele lieden bijéén gerukt waren, waeruit men den schielijken voortgang van dezen Brand ligtelijk bespeuren kan.

Het huis van meergemelden Versteven staet ondertusschen tot boven toe in de vlam, brandende als een Fakkel, wanneer de Brandspuiten aengevoerd wierden, welke in den beginne wel eenigszins sukkelden, maer echter op den duur gewenschte werking deden.

De Brandspuiten waren naeuwlijks aen den gang, of het huis van Mejufvrouw de Weduwe Gijsbert Waller, genaemd de *Visser*, waerin Tabaks-Negotie gedreven wordt, en dat sedert weinige Jaeren uit den grond nieuw gebouwd is, wierd door het eerstgemelde huis aangesteken. Het gelukte de gemelde Jufvrouw (die alleen door een verward gerucht en gestommel, in het huis des Borstelmakers, zonder schellen wakker was geworden, en bij het eerste opendoen van een plaetsdeur de smook en vlam ten schielijksten uit dit genoemde huis zag uitbarsten) door Gods goede Hand, en hulpe van getrouwe Gebuuren, nog eenige haerer voornaemste Goederen [’t Is niet zonder opmerking voorbij te gaen, dat deeze Jufvrouw ook binnen den korten tijd van omtrend een Uur, dat zij gehad heeft tot eenige berging, zeer is bijgestaen door twee Nabestaenden, welke bij misslag in den duisteren na-nacht door iemand, die in de verbeelding stond, dat hij, volgens zijn’ last, aen een ander huis was, zijn opgescheld en gewaerschoomt geworden] te bergen; doch de vreeze voor nog grooter ongelukken (want geen half vierendeel uurs daarna is, volgens getuigenis, de bovenzolder van het vertrek, daer zij met bergen bezig geweest had, brandende ingevallen, van welk gevaer zij in de Confusie onbewust was) deed haer, benevens haere Kinderen, naeuwlijks met een Nachtgewaed bedekt, haere Wooning verlaten. Dit huis brande voorts van binnen geheel uit, behalven het Voorhuis, een klein Kamertje, met de daeronder zijnde Kelderkeukens, en een gedeelte van de Voorgevel en de Zijmuuren, welke laetste echter zoodanig gehavend zijn, dat zij in ’t vervolg, tegen verwachting, onbekwaem wierden bevonden, om ’er op nieuw op te bouwen.

Terwijl dit huis reeds deerlijk gehavend wierd, stak het eerste huis nog veel heviger het Hoekhuis aen, en stortte met een ijslijk geraes in, terwijl de lucht door rook en vonken zoodanig bedekt wierd, dat de Hemel enkel vuur scheen te zijn.

Kniertje Overduyn, Weduwe Johannes Goudfrooy, die het Hoekhuis bewoonde en in hetzelfde Haring en gedroogde Visch verkocht, heeft wel eenige weinige haerer Goederen aengevat, maer de ontsteltenis en schrik, en schielijken voortgang van het vuur, hebben haer belet daarmede voort te varen, des zij al het geene in huis was aen het verslindend vuur ten prooi moest laten; wordende met haer huisgezin, alle in een doodlijke ontsteltenis zijnde, uit het huis, en bij eenige Buuren, gebracht. Zonderling is een geval, dat haer gebeurde: Zij klaegde over een zakje met geld, dat zij in een kastje op een bovenkamer had gelegd, en ’t welk zij nu vaststelde kwijt te zullen worden, en inderdaed yder schrikte op het denkbeeld van dat geld met lijfs- en levensgevaer te gaen opzoeken, dreigende het dak alle oogenblikken te zullen instorten; maer zeker Jongeling, die de klagten dezer Weduwe hoorde en begerig was om haer te helpen, begaf zich, toen gevolgd van haeren oudsten Zoon, in het brandend huis, en zij kwamen met het geld terug dat zij haer ter hand stelden, zijnde hunne klederen door de vlammen beschadigd, en het hair aen de eene zijde van het hoofd des gemelden Jongelings verschroeid, en zij waren maer weinige oogenblikken uit het huis geweest toen men het dak en een gedeelte der muuren zag instorten.

Eindelijk sloegen ook de Vlammen uit de Voorgevel van het vierde Huis, bewoond door Gerrit Hartje, staende op de Hoogstraet, ’t welk voor het grootste gedeelte binnen weinige Jaeren uit den grond nieuw opgebouwd is en waerin Kruideniers Waeren verkocht wierden. Dit huis, zegt men, is allereerst en wel achter aen, aangesteken, en het was van binnen al bijna uitgebrand eer de vlammen zich door de raemen vertoonden. Ondertusschen wierd het Hoekhuis omver gehaald om het verder aansteken des te beter te kunnen beletten, terwijl het gemelde huis van Gerrit Hartje geheel en al uitbrandde, met veele zijner Goederen, welke men onmogelijk konde bergen, en van dit Huis is niet blijven staen dan de Voorgevel, welke echter onbruikbaer was. In dit Huis waren een Dienstmaegd met een Kind nog in slaep, terwijl haere Kamer reeds in brand stond, zoo dat zij, wakker geworden zijnde, zoude hebben moeten verstikken, indien de deur dier Kamer niet gelukkig was open geweest.

De woede der vlammen is onbeschrijflijk, en het scheen dat 'er geen blussen aen zoude zijn; want niettegenstaende de Huizen meerendeels reeds ingestort waren, gaven de brandstoffen nog vlammen op, die boven de toppen der andere huizen heen sloegen. Men kan 'er eenig denkbeeld van vormen, uit de beschouwing der nevensstaende printverbeelding.

Het huis van David Burger, staende nevens dat van Gerrit Hartje, waerin Kaerssen en Kruideniers Waeren verkocht worden, liep mede niet weinig gevaer, want, niet alleen dat het achter aen nog schade heeft geleden, maer de kap van een zijner Schoorsteen en geraekte tot driemaal toe in den brand, tot dat dezelve eindelijk van boven neder geworpen wierd. Dit Huis wierd van veele reeds voor verloren gehouden en het scheen bijna onmogelijk dat het behouden blijven konde, maer het wierd, behalven de verdere voorzorgen, sterk bewaerd door een kleine Brandspuit van zeker Particulier Heer, welke Spuit een ongemeene sterke werking deedt, voor welke dienstvaardigheid ten nutte zijner Medeburgeren, voornoemde Heer plechtig en hartelijk zo van Stadswegen, als door eenige byzondere personen is bedankt geworden.

De Vlammen stegen torens-hoogte op, en zijn door de Katwijker Vissers, in Zee, als ook aen den Overtoom bij Amsterdam, gezien geworden, en wie kan derzelve woede en rassen voortgang vreemd dunken, als hij opmerkt hoe zeer deeze Huizen allen in één gedrongen waren, zijnde zelfs door geen de minste opening of tusschen wijdte gescheiden? Gelijk men omtrend zien kan uit de Afbeelding der afgebrande Gebouwen, welke wij hier achter voegen. Behalven dat, waren alle deeze huizen als opgevuld met brandvoedende Stoffen, als pek, borstels, ligt houtwerk, olie, gedoogde visch, tabak, snuif en diergelijken.

Ô Ijselijke Vertooning, van welke geen onzer Stadgenooten voorbeeld zagen! Deerlijk ongeval, dat een Weduwe haer Man en Kinderen, dat Broeders hunnen Broeder en Zusters doet beweenen. Dat drie of vier Huisgezinnen in het deerlijkst ongeluk dompeld. De Ongelukkigen zien de Vlammen aen, die hunne Goederen, welke met zoo veel zorg en moeite, Jaeren lang, zijn vergaderd, in één oogenblik te niet maken, zij heffen hunne bevende armen Hemelwaeerds, zij roepen God aen, van wien zij het zich als een bezoeking toerekenen. De hartgrievendste aendoeningen doen eenigen van hen in onmagt vallen, zij schijnen na zulk een onheil het leven moede te zijn. Zoodanig waren wezenlijk de omstandigheden, die wij bij sommigen zelve hebben waergenomen.

Gezegend was het dat de Wind, welke eerst Oost-Zuid-Oost woei, naer het Oosten en vervolgens Noord-Oostelijk schoot, voerende de brandende spaenen en vonken over het water, de Waeg, en die streken heen, ja zelfs zoo ver, dat men buiten de Morsch-Poort de veezelen en vonken zag nedervallen. Want, was de Wind niet veranderd, zoo hadden alle de omstaende Huizen groot gevaer gelopen, en byzonder nog een Zolder met Hooi, welke 'er achter zeer nabij stond [Het is bezijde de waarheid dat op een' Zolder, hierbij staende, eenige Vaten Kruit stonden, gelijk de Schrijver van den *Nederlandschen Postrijder* verhaeld, in zijn stukje van de maend October 1766 die daerin gevolgd wordt door den Schrijver der *Nederlandsche Jaerboeken*, in zijn Tiende Stukje van 1766. De Eigenaer van dezen Zolder heeft ons verzocht deeze ongegronde misstelling hier tegen te spreken, als achtende zich door de gemelde Schrijvers te kort gedaen. Dezelve Schrijvers begaen onder anderen nog een feil, zeggende, dat Mejufvrouw de Wed. Waller, toen zij hun Edl. Groot Achtbaere edelmoedig bedankte voor het haer aengebodene aendeel aen de te doene Collecte, te gelijk wel ernstig verzocht, dat haer Huis, waerin haer Ed. Negotie, zo lang zoude oeffenen, doch in de te doene Collecte niet mogt voorbij gegaen worden. Iets dat geheel onwaer is, en ook, naer onze meening, eer zou te laeken dan te prijzen zijn; hebbende haer E. alleen gelast, dat wanneer zich de gelegenheid aanbieden mogt aen haer nieuw gehuurd huis, om zich der Collecte niet geheel te onttrekken. Ondertusschen dunkt het ons, als een Schrijver van onze *Jaerboeken* bij de Nakomelingschap geloof wil verdienen, hij wel ernstig heeft te letten dat de Geschiedenissen zuiver en naer waarheid worden

geboekt, zonder slordige opstellen uit andere Maendwerkjes, onovergezien, over te nemen.] door deze gemelde gunstige omkeering van den Wind, zoo wel, als door de ongemeene vlijt der geenen, die een der Spuiten bestierden of bewerkten, de Turfzolder van de Wed. Waller, waerop nog omtrend 60 à 70 Tonnen Turf lagen, en welke tegen de voorzeide Hooizolder strekte, niettegenstaende dezelve reeds van vooren aengestoken was, behouden is gebleven; Daerenboven, hebben Vol-Molenaers, buiten de Stad, opgemerkt (en deze kunnen daer een allerzekerst Oordeel over vellen) dat niet slechts de Wind merklijk van streek verandert, maer ook gedurende den Brand zeer verslapt is geworden, en zeker, had God, op wiens wenk vuur en wind ten snelsten zijn woord doen, het dus niet beschikt, het had voor de Stad in 't gemeen, en voor het gansche blok van de Hoogstraet en daerom heen in 't byzonder, de allernaerste gevolgen gehad.

Ondertusschen waren de Vischbrugge en de straet omtrend de gemelde huizen door het schijnzel of de hitte der vlammen zoo heet geworden, dat men op veele plaetzen naeuwlijks gaen of staen konde, gelijk ook de ijzeren leuninggen der Vischbrugge zoodanig waren aengedaen, dat men ze met de handen niet konde aenraken.

Uitmunten was de hartelijkheid der Regeerderen, van welken bij den aenvang reeds sommigen zich vertoonde, en met de uiterste aendoening vervuld, den Burgeren beveelden hunnen pligt te betragten, 't welk wij niet voorbij kunnen te zeggen, dat de harten der Burgers dubbel yverig maekte, en een byzondere hoogachting en Liefde voor hunne Regeerderen in hun bevestigde. En hun Edl. Groot Achtbaere hebben verder door prijswaardige ordres alles in goede orde doen aflopen, zonder dat 'er verder eenige ongelukken voorvielen.

Wij achten ons verplicht, onzen Medeburgeren in 't algemeen te roemen, wegens de vaerdigheid in het te hulp komen hunner ongelukkige medemenschen, en de getrouwheid waarmede zij hunnen pligt hebben betracht, naerdien wij overtuigd zijn, dat men hen in andere Steden heeft willen nageven, als hadden zij door traegheid oorzaak van den voortgang van den gemelden Brand geweest. De Orders, welke omtrend den Brand, in deeze Stad, plaets hebben, zijn zoo goed als elders, en zijn ook stipt waergenomen geworden, dan, de oorzaken van zoodanig een' Brand en deszelfs omstandigheden dienen wel overwogen, eer men oordeelt. Ook heeft men willen zeggen dat de Nachtwachts hunnen pligt te buiten gegaen zijn, en daerdoor de Brand niet ontdekt is, voor en aler hij reeds fel in 't woede was. 't Welk mede te voorbarig geoordeelt is, wij zullen hier kortlijk aentekenen hoe hij het eerste is ontdekt. Eenige Soldaeten van de binnewacht, de ronde doende, en komende over de Vischmarkt, riekten een brand van hout, doch konden niets zien of gewaer worden, waerop zij zich naer het Raedhuis spoedden, waer zij zulks te kennen gaven, met verzoek dat de Torenwachter (welke kort te vooren op den Toren zijn Wacht van 2 Uuren had waergenomen, zonder iets het minste te vernemen, en zonder dat 'er toen ook nog iets was, want anders had hij het vastelijk moeten zien, wijl hij dat huis, kort onder den Toren, voor zich had) eens naer boven zoude gaen en uitzien, want dat 'er denklijk tusschen de daken iets moest schuilen. De gezegde Torenwachter, boven komende, ziet in het voorhuis van meergemelden C. Versteven eenige kleine vuurvlammen onder de deur spelen, repte zich ras naer beneden, om 'er de Hoofdwacht, op het Raedhuis zijnde, kennis van te geven, spoedende zich voorts weder naer den toren, alwaer hij gekomen zijnde, de luif van het huis en het geheele voorhuis reeds in vollen vlam zag staen. Behalven dit, waren even te voren een of twee mannen van het Raedhuis naer de Maere-poort gegaen, die dicht voorbij dit huis moesten passeeren, en niets ter waereld vernomen hebben, en eer zij nog aen de Maere-poort waeren hoorden zij den Torenwachter reeds alarm blazen, waerop zij, naer de lucht ziende, de vlammen ook zagen flikkeren. Wij geven dit alleenlijk nog op, om de anders ongelooflijke snelheid van dit vuur aentetonen, en teffens onze Stadgenooten van alle achterdogt te bevrijden.

Het smeulen van den voorverhaelden Brand heeft omtrend tweemaal vierëntwintig uren geduurd, en de Schutterij heeft van den beginne af en, tot 's Maendags 's morgens den 6 October, omtrend de voorzeide Huizen, dag en nacht in bezetting gestaen. Waerna nog eenige Soldaeten der Binnewacht aldaer zijn geposteerd, tot dat de gronden der vernielde Huizen behoorlijk geredt waren.

De Weduwe en Kinderen van Cornelis Versteven en Gerrit Hartje verkregen al ras vrijheid om op de Hoogstraet, tegen de ijzere leuning, yder een afzonderlijke houte Loots of Tent te mogen doen opslaan, gelijk geschied is, hebbende zij, met goed gevolg, hunne Neeringen in dezelve gecontinueerd, tot dat hunne Woonhuizen weder opgebouwd waren, terwijl Mejufvrouw de Wed. Waller gelegenheid kreeg, om naest haer vorige Woning een huis, dat juist twee dagen voor den Brand ledig was geworden, te betrekken.

Voorts hebben Elizabeth Verbrugge, Weduwe van Cornelis Versteven, en haere behuwde Kinderen, alsook, Kniertje Overduyn, Weduwe Johannes Goudfrooy, en haere Kinderen, benevens Gerrit Hartje, hunne toevlucht genomen tot hun Edl. Groot Achtbaeren, de Heeren van den Gerechte dezer Stad, met ootmoedig verzoek, om eene algemeene Collecte, ten hunnen behoefte, te mogen laten doen, om langs dien weg eenig soulaes in hunne droevige Omstandigheden te bekomen. Hun Edl. Groot Achtbaeren, ten uiterste over het onheil hunner Burgeren getroffen, hebben zulks, in zoodanig een zonderling geval wel willen accordeeren, doende teffens uit Hunnen Naem aen de Weduwe G. Waller aanbieden, of dezelve deel wilde hebben in de Penningen, die bij zoodanige Collecte zouden verzameld worden, voor welke minnelijke en hartelijke aanbieding gemelde Jufvrouw hun Edl. Groot Achtbaeren aenstonds nederig en edelmoedig bedankt heeft.

Op Donderdag den 9. October wierd dan, ten overstaen van die van den Gerechte dezer Stad het volgende afgelezen.

PUBLICATIE. Die van den Gerechte der Stad Leyden, gehoord het versoek uit naam van Elisabeth Verbrugge, Weduwe Cornelis Versteven, en haere aanbehuwde Kinderen, alsmede van Kniertje Overduyn, Weduwe Johannes Goudfrooy, en haere Kinderen, en van Gerrit Hartje, aan Haar Edele Groot Achtb. gedaan, omme wegens 't verlies van haere Woningen en Goederen, veroorzaakt door den yselyken brandt, welke in den nagt tusschen den tweeden en derden deser lopende Maendt alhier is ontstaen, een Collecte te mogen doen, hebben, als ten uittersten aangedaan over de beklagelyke en smertelyke toestand, waarin gemelde Huysgezinnen (en wel insonderheid het eerstgemelde, door gemis van Man en Drie Kinderen) sig bevinden, en in consideratie van de loffelyke genegenheid, welke Haar Edele Groot Agtb. vernoomen hebben, by de goede Burgers en Ingesetenen deser Stede te resideren, om haere ongelukkige medeburgers soo veel mogelyk in desen haaren nood bytestaan, en te soulageren, goedgevonden, dat in dit sonderling geval, ten behoefte van de voornoemde Huysgesinnen zal werden gedaan een publycke Collecte, zoo als men gewoon is de ordinaire publycke Collectens te doen.

Werdende mits desen de goede Burgers en Ingesetenen deser Stad daarvan by dese verwittigt, niet twyffelende of dezelve, ziende de toegenegenheid van die van den Gerechte voornoemt, voor haere ongelukkige Burgers en Ingesetenen, welke als in een oogenblik zoo van haar Goed als van het geen haar lief en dierbaar is, zyn ontbloot geworden, zullen met een Christelyk en innerlyk mededoogen over dezelve zyn aangedaan, en over sulks door haere liefdegaven, na mate dat zy van God Almagtig gesegent zyn, de voorgemelde Huysgesinnen in dese haere droevige omstandigheden wel willen te gemoet komen en ondersteunen.

En alsoo daer toe dag beraamt is, op Maandag eerstkomende die wesen zal den 13. deser lopende Maandt October, des Morgens de Klokke agt uren, werden mitsdien de goede Burgers en Ingesetenen deser Stede versogt haar jegens dien tyd by huys te willen laten vinden, omme waar te

nemen de komste der geenen die daar toe sullen werden gebruykt, te weten die van den Geregte, Vroedschappen, Veertigen, Kerkendienaaren, Ouderlingen en Diaconen, mitsgaders de Meesteren van de Huys-Armen binnen dese Stad.

Aldus gedan by die van den Geregte der Stad Leyden, op den 7. October 1766, en ten overstaan van deselve op den 9. daaraanvolgende van de Poye van het Raadhuys afgelesen. By my, Ysbrand van Dam.

Nadat deeze door hunne Edl. Groot Achtbaeren dus gepubliceerd was, is zij ook op den 12. October, op last van dezelve, in alle Kerken, openbaer bekend gemaekt geworden, en men heeft reden om in deeze de Liefdadigheid onzer Medeburgeren te roemen, welke de billijke verwachting hunner Edl. Groot Achtbaeren niet te leur gesteld heeft.

LIJST DER COLLECTE, zoo als dezelve in yder Bon of Wijk byzonder is gedaen.

't Wanthuys	484:11
't Wolhuys	865:6
't Vleeschhuys	732:4
Gasthuysvierendeel	1046:1
Over 't Hof	1023:5
Sevenhuysen	908:14
Zuyd Rapenburg	237:4
Noord Rapenburg	1187:10:8
Oost Nieuwland	527:16
West Nieuwland	385:4
Burgstreng (NB. Dit is het Bon, in 't welk de Brand ontstaen is)	1191:3
Kerk Vierendeel	406:12
Gansoord	448:10
Nicolaasgragt	94
Maarendorp Rhynzyde	454:12
West-Maarendorp Landzyde	359:7
Oost-Maarendorp Rhynzyde	305:19
Over Maaren Rhynzyde	383:13:8
Over Maaren Landzyde	363:4
Nieuw Maaren	1011:9
Zyloord	483:11
Hoogemorsch	134:11
't Have-Bon en Waard-Bon	196:12

Zuyd Rhynevest	433:6:8
Noord Rhynevest (groot)	204:3:8
Noord Rhynevest (klein)	313:1
	F 14.821:14

Nog wegens het geene van Persoonen, ten tijde der Collecte absent geweest zijnde, is ingekoomen, als het gunt van het verkogte Billioen is gekoomen, en eindelijk dat bij generale overtelling van het geheele Montant meerder is bevonden, te saemen 321:5

Dus de geheele Collecte zuiver bedraegt f 15.142:19.

Voor welke zeer liberale en rykelyke Gifte de Burgeren en Ingezetenen dezer Stad, den volgenden Zondag, van de Predikstoelen, in alle Kerken, zoo Protestantsche als Roomschegezinden, uit naem hunner ongelukkige Medeburgeren zyn bedankt.

Deeze Collecte, welke boven alle gissingen uitviel, ging ook te boven de verwachting van hun Edl. Groot Achtbaeren, die ook hunne goedkeuring betoond hebben over de gulhartigheid, waarmede het algemeen de voetstappen van hun Edl. Groot Achtbaeren gevolgd heeft. Ook hadden onze Leeraers op de allerinneemendste wijze hunne Gemeente op Zondag den 12. October, zijnde daags voor deeze buitengewoone Collecte, tot ontferming en mededeelzaamheid opgewekt, gelijk zij reeds op den 3den met dezelve, onder de tederste aendoeningen, sterke zuchtingen, en gebeden tot God, voor de Ongelukkigen hadden uitgestort, terwijl verscheidene ook deeze ellendigen een en andermael vriendelijk bezochten, en, naer den aert van het geval en hunnen toestand, gepaste vertroosting toedienden.

Ondertusschen wierden de Penningen, voor de meergenoemde Huisgezinnen opgezameld, bij de Stad in bewaringe gehouden, en het de gemelde persoonen toegestaan zelve de Bestekken en Tekeningen tot het bouwen hunner Huizen te doen vervaerdigen, dan, die Liederen, welke dus verre de byzondere goedgunstigheid der Heeren Regeerders hadden ondervonden, wilden nu ook niets doen ten zij met goedkeuring, beraed en order van dezelve, doch hun Edl. Groot Achtbaere willende hierin niet minder edelmoedig handelen, traden daer niet in, maer gaven alleenlijk te kennen dat het hun Edl. Groot Achtbaeren niet onaengenaem zoude zijn, de nieuw te bouwen huizen in eene evenredige orde met die van de Hoogstraet te doen maken, en alle geheel in eenen smaek. Tot dat einde dan, hebbe de Eigenaers der gronden hunne Tekeningen en Bestekken doen vervaerdigen, volgens welke, na voorgaende goedkeuring, de bouwing is vastgesteld, gelijk dan ook op den 5. Nov. de besteeding van de leverantien der bouwstoffen en het opbouwen der Huizen aen de minst aennemende Bouwmeesteren geschied is.

De Bouwing der Huizen is al ras begonnen, en, onder 't genot van een allerheerlijksten natijd, met vrij groten yver voortgezet, doch onder het werk, had een werkman, welke een mand met steenen bovenbragt, aan het huis der Wed. C. Versteven het ongeluk, dat hij van een hogen stijger nederstortte en ongelukkiglijk het leven verloor.

Omtrend in de Maend April waren de Gebouwen van buiten gereed, wanneer de schutplanken wierden weggeruimd, en deeze nieuwe Woningen zich prachtig vertoonden, welke met de andere huizingen van de Hoogstraet een fraei gezicht uitleveren, en daeglijks van een' ongemeenen toevloed van menschen bezocht en beschouwd wierden.

Bij dezen rei ziet men nu ook weder sierlijk opgebouwd het Huis van Mejufvrouw de Wed. Gysbert Waller, 't welk haer Ed. in denzelven smaek heeft doen opbouwen, uitgezondert dat het met een

platte lijstgoot, doch als voorhenen een verdieping in de hoogte meer heeft, en dus boven de andere Gebouwen uitsteekt, gelijk men zulks in onze vierde Printverbeelding zien kan.

En dewijl de drie eerstgemelde Huizen, te weten van Gerrit Hartje, de Weduwe J. Goudfrooy en de Wed. en Kinderen van C. Versteven, nu, zoo als wij hier vooren zeiden, uit de gifte der Burgeren en Ingezetenen dezer Stad zijn opgebouwd, is goedgevonden, ter gedachtenisse van den Brand en weder opbouw, en te gelijk ter vereeuwiging van de Mededeelzaamheid der Burgeren en Ingezetenen, eene spreuk of vaers boven in de lijst der voorgevels te plaetzen, waertoe verscheidene spreuken en dichtregelen zijn ontworpen, dan, wij zullen maer alleen die plaetzen, welke men voor de Gebouwen leest.

DE TROUW DER BURGERY HEEFT HIER, T'GEEN DOOR GEWELD DER VLAMMEN WIERDT GESLOOPT, IN BET'REN STAAT HERSTELD. ANo. MDCCLXVI.

Nadat de gemelde Huizen ook van binnen afgewerkt waren, zijn, in de Maenden July en Augustus, de houte lootzen, waerin de Erven Versteven en Gerrit Hartje, dus ver hunne neringen hadden vervolgd, weggebroken en hunne Winkels in de nieuwe Huizen overgebracht, terwijl het Hoekhuis, toebehorende aen de Wed. J. Goudfrooy, behalven de zolders, in twee byzondere winkels en woningen zijn afgeschoten, zijnde de eene nu voor haer tot een Kruideniers- en het ander voor haer' jongsten Zoon, tot een Broodbakkers winkel bekwaem gemaekt, en deeze Huizen, gelijk ook alle de daerbij staende, hebben daeglijks goeden toeloop, als zijnde zeer geschikt tot deeze neringen en gelegen in het volle der markt. En wij twijfelen niet, of de edelmoedigheid, door Leydens Burgerij getoond, zal verder voortvaren, om alle de vier beklaeglijk geruineerden, zoo veel mogelijk is, in hunne neringen en trafiquen met deeze hunne gunst te achtervolgen.

Wij hebben van goeder hand, waervoor wij ook bij deeze onzen dank betuigen, ontvangen: de opgave van de kosten, aen de drie bovengemelde Huizen gedaen, 't welk wij hier mede opgeven, om dus het een en ander in evenredige orde te hebben.

Aen den opbouw van het Huis van de Weduwe C. Versteven, bedraegende	f 4900:0:12
Dito, van de weduwe J. Goudfrooy	f 4519
Dito, van Gerrit Hartje	f 3766:0:2
	F 13.185:9:14.

Nadat deeze somme op ordre van de Heeren Regeerders betaeld was, bleek, dat van de voorgemelde somme der Collecte, zijnde f 15.142:19, nog overig bleef f 1947:9:2.

Welke overschietende Penningen, het hun Edl. Groot Achtbaerheden goed en naer het algemeen oogmerk, nuttig vonden, die mede in drie gelijke deelen onder de gemelde Persoonen te verdelen, 't welk dan ook op den 1. Sept. 1767 dus geschied is.

Aen de Weduwe en Minderjaerige Kinderen van C. Versteven voor een derde part	f 652:9:11 1/3
Aen de Weduwe J. Goudfrooy voor een gelijke derde part	f 652:9:11 1/3
Aen Gerrit Hartje, mede voor een gelijk derde part	f 652:9:11 1/3
	F 1957:9:2

Zijnde hunne Edl. Groot Achtbaeren, van deeze persoonen ten zelve dage op het hartelijkste bedankt, voor de Vaderlijke goedheden aen hun bewezen. Voorts hebben hunne Edl. Groot Achtbaeren hunne steeds waekzaame zorg op nieuws aen den dag gelegd door het beramen en

vaststellen van zoodanige middelen als ter voorkoming van Brand noodzakelyk zyn, als, het vermeerderen der Brandspuiten, en der Klapwakers, het aenstellen daeruit van een byzondere Brandwacht, het zetten van steene Huisjes voor de Klapwakers, op zulke plaetzen, die 't allerbekwaemste zyn om verre heen te zien, langs gragten en straeten; gelijk ook van Stadswegen zonderlinge opmerking is gemaekt en order gesteld op de veilige berging van zulke stoffen die volstrekt nodig zyn tot het maken van Borstels enz.

Wie toch is niet met ons verheugd over de byzondere goedheid van onze braeve Regenten, welker ongemeene zorg voor onze Medeburgeren gebleken is! Het kan niet anders zijn of het moet ons allen tot Hunnen lof doen spreken, gelijk ook wegens het beramen van verdere nodige middelen tot verhoeding van diergelijke rampen; waerop nooit eene Regeering te opletend kan zijn.

Wij hebben door Gods goedheid veel jaeren achter een, bevrijdt geweest van zulke ongevallen, behalven eenige ongelukken, die mede niet lang geleden voorvielen, waer onder men als de voornaemste kan tellen de Brand dien men gezien heeft in zekere Zeemtouwerij, welke bijna gansch en al vernield wierd; doch het vuur is nooit verder gegaen dan het huis waerin het zijn oorsprong nam (ten minste voor zoo ver ons mag geheugen), dat waerlijk zeer gelukkig was. En onzes bedunkens verdient het wel opmerking, dat men sedert den Brand alhier zoo menigmaelen van zwaeren Brand hoorde gewagen, en dat kort achter den ander, waervan men bijna daeglijks de Nieuwspapieren vervuld zag.

Wij wenschen dat de Hemel onze Land- en Stadgenooten voor zulke en diergelijke deerlijke rampen genadig behoeden wil, en Hij de middelen welke ter verhoeding derzelve beraemd zijn, wil zegenen, teffens hopende, dat ook yder voor zich zelven zal zorgen, van door eige onvoorzigtigheid geen oorzaak van zulk een ongeluk te worden, het welk somtijds uit zeer geringe beginzelen rampzalige gevolgen te weege brengt.

Volgens onze gedaene opgave, bij het Bericht van de vier voorgaende Gezichten, laten wij hier achter volgen eenige Gedichten, welke zoo op den Brand zelve, als op het gevolg van dien, betrekkelijk zijn, in hoope dat zij, gelijk ook onze Aentekening der Geschiedenisse, onzen Stadgenooten en verdere Liefhebbers niet onaengenaem zullen zijn, terwijl wij over het een en ander bescheidenheid verzoeken. (De graegte van het Algemeen om de uitgaave dezer Gezichten te bevorderen, en de goede aftrek die dezelve gevonden hebben, hebben ons aengezet om de Plaeten telkens fraeier te doen uitvoeren, en dus hebben wij ook geen kosten gespaert in het drukken der Beschrijvinge enz. om dus een werkje te maken dat nog waardig is bewaerd te worden, en zekerlijk nog jaerlijks ter gedachtenisse zal kunnen dienen, mogelijk, als andere werken zulks toelaten, dat wij tot vermaak van onze Stadgenooten, deeze Gezichten zullen achtervolgen met de voornaemste Gezichten binnen deeze Stad, op dezelve grootte als dezen, gelijk ook die van de voornaemste plaetzen buiten om deeze Stad). Ondertusschen wenschen wij yder welvaeren toe.

Hierna volgen de gedichten:

Bespiegeling op de beschouwing van den brand, door H. (=Hoogeveen?).

(Gedichten) op de gelukkige blussing van den brand.

Aen de ongelukkigen.

Opwekking aen de Leydsche burgers tot mededeelzaamheid.

Bij gelegenheid der collecte.

De ongelukkigen aen de Leydsche burgerij, door A.d.H.

Op het beschouwen der nieuw-gebouwde huizen.

Dankoffer aen de weledele groot achtbaere Heeren, Regeerders der Stad Leyden, door H.

Dankoffer, door G.v.G.

Hierna volgen nog de onderrichting voor den binder, namelijk waar hij de platen moet tussenvoegen; Bij den Drukker dezes is gedrukt en te bekomen (dus een aanbeveling van zijn fonds), en Beschryving en afbeelding van den Brand, in het Arme Weeshuis binnen Leyden, Voorgevallen op den 28 April des Jaers 1768 (door C. van Hoogeveen junior uitgegeven in 1768). Deze laatste is geschreven door E.T. en gaat vergezeld van een zelfde soort gravure door Noach van der Meer jr. als de vier van de Hoogstraat en is dan ook genummerd V.

Ook is er nog een losse uitgave (LB 820) van: Puntdigtjes op den fellen brand Op de Hoogstraat te Leyden, van den 3 October 1766. Het telt slechts één blaadje, maar zou incompleet kunnen zijn. Volgens de catalogus van de bibliotheek is het geschreven door Johannes le Francq van Berkheij, maar dat blijkt niet uit het drukwerkje zelf.